

U 63/2009 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisestä sopimuksesta (rahaliikenteen sanomavälitystietojen luovuttaminen Yhdysvaltojen valtiovarainministeriölle terrorismin ja sen rahoittamisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi - SWIFT)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle muistio sopimuksesta, joka koskee rahaliikenteen sanomavälitystietojen luovuttamista Yhdysvaltojen valtiovarainministeriölle terrorismin ja sen rahoittamisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Helsingissä 8 päivänä lokakuuta 2009

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Neuvotteleva virkamies Leena Rantalankila

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/2009/0523**EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN SOPIMUS RAHALIIKENTEEN SANOMAVÄLITYSTIETOJEN LUOVUTTAMISESTA YHDYSVALTOJEN VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE TERRORISMIN JA SEN RAHOITTAMISEN EHKÄISEMISEKSI JA TORJUMISEKSI****1 Tausta ja keskeinen sisältö**

Neuvosto hyväksyi 27 päivänä heinäkuuta 2009 yksimielisesti neuvoston puheenjohtajavaltion valtuudet käydä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 24 ja 38 artiklan pohjalta komission tuella neuvotteluja Amerikan yhdysvaltojen kanssa kansainvälisestä sopimuksesta, joka koskee maksunvälitystietojen välittämistä edelleen Yhdysvaltain valtiovarainministeriön terrorismin rahoituksen jäljittämishjelmaa varten.

Sopimusneuvottelujen taustalla on vuonna 2006—2007 käyty keskustelu SWIFTin (maailmanlaajuinen pankkien välinen tiedonsiirtoverkko) yhteistyöstä Yhdysvaltain viranomaisten kanssa. SWIFT oli luovuttanut laittomasti satojen tuhansien EU-kansalaisten tietoja Yhdysvaltain valtiovarainministeriön terrorismin rahoituksen jäljittämishjelmaa varten hallinnollisten määräysten nojalla. Tämä oli mahdollista siksi, että SWIFT tallensi myös EU:sta peräisin olevat tiedot USA:ssa sijaitsevaan peilijärjestelmäänsä. Tilanne ratkaistiin vuonna 2007 EY:n tietosuojadirektiivin puitteissa niin, että USA antoi sitoumukset tietojen käsittelystä, joiden nojalla voitiin katsoa, että luovutettuja tietoja käsiteltiin tietosuojadirektiivin edellyttämällä tavalla.

SWIFT ilmoitti lokakuussa 2007 uudesta viestirakenteesta, joka on määrä ottaa käyttöön vuoden 2009 loppuun mennessä. SWIFT ilmoitti luopuvansa USA:ssa sijaitsevasta peilijärjestelmästä ja sijoittavansa kaikki EU:n sisäisiä rahansiirtoja koskevat tiedot kahteen eurooppalaiseen keskukseseen. Tällöin USA:n viranomaiset eivät enää pääse käsiksi suoraan EU:sta peräisin oleviin tietoihin.

Komissio ja neuvosto ovat katsoneet, että yhteistyöstä USA:n kanssa on ollut hyötyä ja sitä tulisi jatkaa. Tämä edellyttää kuitenkin sopimuksen tekemistä USA:n kanssa.

Sopimuksessa on tarkoitus määrätä sen väliaikaisesta ja välittömästä soveltamisesta sopimuksen allekirjoittamisesta sen voimaantuloon asti.

Euroopan parlamentti katsoo, että sopimus tulee neuvotella uudelleen ensi vuonna. Mikäli Lissabonin sopimus on tällöin voimassa, parlamentti osallistuu sopimuksen hyväksymisprosessiin.

2 Sopimusneuvottelut ja käsittely EU:ssa

Puheenjohtajavaltio kävi tunnustelevia keskusteluja Amerikan yhdysvaltojen kanssa heinä- ja elokuussa 2009. Ensimmäinen neuvottelukierros käytiin Washingtonissa 9.—11. syyskuuta 2009 ja toinen neuvottelukierros Brysselissä 22.—25. syyskuuta. Ensimmäisen neuvottelukierroksen jälkeen puheenjohtaja tiedotti jäsenvaltioille neuvotteluissa käydyistä keskusteluista. Toisen neuvottelukierroksen jälkeen puheenjohtaja jakoi jäsenvaltioille sopimusluonnoksen, jota OSA-neuvokset käsittelevät 2 päivänä lokakuuta. Puheenjohtaja on painottanut, että neuvottelijat eivät ole saavuttaneet lopullista yksimielisyyttä sopimusluonnoksesta. Neuvottelut jatkuvat viikolla 42, jonka jälkeen puheenjohtaja päättää, tuodaanko asia jossain muodossa jo lokakuun OSA-neuvostoon 23 päivänä lokakuuta 2009.

3 Asian kansallinen käsittely

Eduskunnalle annettiin tietoja neuvotteluvaltuutuksesta 26 päivänä kesäkuuta 2009 päivätyllä E-kirjeellä E 77/2009 vp.

U-kirjelmä on käsitelty oikeus- ja sisäasiat -jaoston kirjallisessa menettelyssä 5.10.—6.10.2009. Muistio on laadittu yhteistyössä ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön sekä valtioneuvoston kanslian kanssa.

4 EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta

Sopimus tehdään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 24 ja 38 artikloiden perusteella.

Nykyisen oikeusperustan ollessa voimassa Suomi tulee antamaan unionisopimuksen 24 artiklan 5 kohdan mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan sopimus ei tule Suomea sitovaksi ennen kuin Suomi on saattanut loppuun valtiosääntönsä edellyttämät menettelyt.

5 Vaikutukset ja suhde Suomen lainsäädäntöön

EU:n lainsäädännön mukaan henkilötietoja voidaan siirtää Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueen ulkopuoliseen maahan ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan tietosuojan riittävä taso. Sopimuksen tavoitteena on taata maksunvälitystietojen käsittelyssä tietosuojan riittävä taso.

6 Valtioneuvoston kanta

Suomi ei ole vastustanut oikeudellisten edellytysten luomista tietojen luovuttamiselle, mikäli asiassa löytyy neuvostossa päätöksenteon edellyttämä yksimielisyys. Valtioneuvosto katsoo, että sopimuksella on varmistettava oikeusvarmuus, oikeussuojatoimet ja henkilötietojen riittävä ja asianmukainen suoja. Eduskunnalle myöhemmin toimitettavassa U-jatkokirjeessä esitellään valtioneuvoston tarkemmat kannat itse sopimusluonnokseen.